

Elgévelt novellák Udvardy Zoltán:
12 elgévelt oldal,
 Kairosz Kiadó, 2015.

A *12 elgévelt oldal* szerzője, Udvardy Zoltán talányos címet adott kötetének. Miért éppen a tizenkettes szám szerepel a címben, és miért „elgévelt” ez a 12 oldal?

Magyarázhatja a címadást, hogy a kötet 12 novellát tartalmaz. De ennél azért többről lehet szó, hiszen a 12-nek misztikus jelentése van – gondoljunk csak az év 12 hónapjára, a 12 zodiákus jegyre, Izrael 12 törzsére. A mesékben és a népballadákban is gyakran feltűnik a 12-es szám. Ám mivel az egyik novellában Jézus Krisztus is megjelenik a tanítványaival, az olvasó hajlik arra, hogy mindenekelőtt a 12 apostolra asszociáljon a cím (utólagos) értelmezésekor. – A pejoratív jelentésárnyalatú „elgévelt” jelző pedig talán arra utal, hogy a szerző tett egy próbát a nehezen áttekinthető valóság rögzítésére, s miután végzett a munkával, úgy érezte: nem sikerült maradéktalanul eleget tennie eredeti elképzeléseinek.

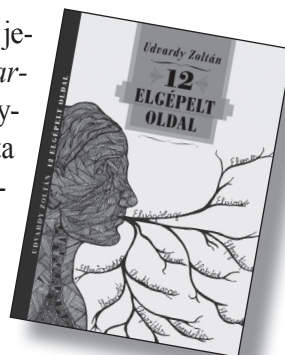
Az olvasónak viszont nem kell feltétlenül egyetértene a szerző pesszimiztának vélt önreflexiójával. Hiszen már önmagában az is pozitívum, hogy Udvardy Zoltán fontos, közérdekű témákról mindig szellemesen, szórakoztató módon, ugyanakkor igényesen képes írni. Stílusérzéke is elismerésre méltó: a kötet írásait gazdag szókincs, választékos nyelvhasználat jellemzi. Ez utóbbinak része a nyelvi kétértelműségek (többértelműségek) gyakori alkalmazása is. A novellák meghatározó retorikai alakzata az irónia, illetve a fanyar humor. Ám az ironikus kifejezőmód ebben az esetben a legkevésbé sem párosul cinizmussal. Udvardy elbeszéléseinek ugyanis éppen a szociális érzékenység az egyik legfontosabb eszmei mozzanata. A szerző együtt érez minden olyan szenvedővel, akit – akár lelki, akár fizikai értelemben – bántalmaznak vagy megnyomorítanak.

Talán ezzel az empatikus beállítódással is összefügghet, hogy a novellák narrációjában különösen nagy szerephez jutnak a nézőpontváltások. Jó példa erre az *Elevenek* című írás, amely több szereplő perspektívájából mutat be egy csatatérre váló utcát, kiválóan „rekonstruálva” a szembenálló felek egymástól homlokegyenest eltérő gondolkodását és érzelmvilágát.

A nézőpontváltás egyedi módon jelenik meg az *Eltvársiasan* (*A Farkasék dala*) című novellában, amelynek központi figurája, a karrierista KISZ-titkár, Ebese Béla szó szerint „lemegy kutyába” egy vadászaton, amikor egészen szélsőséges módon próbál eleget tenni feljebbvalói, a vadászó elvtársak minden óhajának. A megfeleléskényszer, a konformizmus, a szervilizmus valóságos karkai átváltozást eredményez Béla elvtársnál. Mindez az elaljasodás nem csupán a kádári rendszer legfőbb jellemzője, hanem minden olyan rendszeré, amely szolgálhatat követel önmaga fönntartásához; ez pedig akár a XXI. században is aktuálissá teheti Ebese Béla átváltozását.

A kötet egyik kiemelkedő darabja a kultúrkritikus és játékosan deszakralizáló *Elrendelés* (*Nagycsütörtök*) című novella. A történet szerint a jelenkorban ismét eljön a Messiás; egy étteremben kívánja elkölteni az Utolsó Vacsorát. A szituáció abszurditását jelzi, hogy a pincér udvariasan kiszolgálja a vendéget, de még akkor sem ismer rá az Isten Fiára, amikor az kenyeret és bort rendel, s lavór vizet kér szappannal és törülközővel, mindezt 13 főre.

A könyvnek számos értéke van, azt viszont nem állíthatom róla, hogy minden irodalombarát számára ajánlott olvasmány lehet. Bár a szövegek vitathatatlanul gördülékenyek, olvasmányosak, a novellák hangvétele mégis sok ember, különösen a hagyományosabb műveltségűek számára lehet idegenszerű, nehezebben befogadható. Udvardy Zoltán évtizedeken át volt újságíró, így szinte törvényszerű, hogy szépirodalmi alkotásaiban is jelen van a korábbi írásait jellemző publicisztikus hevület. A novellák stílusa gyakran közel áll az úgynevezett *gonzóhoz* – gondolok itt az erős szubjektivitásra, a fikció és a tények merész vegyítésére, a színes stílusnak a tárgyilagosabb gondolatközlés feletti prioritására, a kötetlen, időnként már-már „vagánynak” nevezhető megfogalmazásokra. Mindenképpen a fiatalabb korosztálynak ajánlom olvasásra a kötetet – annak a lázadó, a konszolidálódó rendszerek szabályait elfogadni nem képes, ám az alapvető emberi értékeket mégis tisztelő ifjúságnak, amely néhány évvel ezelőtt nagy élvezettel olvasta Pozsonyi Ádám *Göre Gábor mint filozófus* című könyvét.

Krasznai Zoltán